

новажень свідка, який тільки викликається для допиту, є значно меншим від вже допитаного свідка (незалежно від того, чи давав він показання, чи відмовився від них).

Так, коли здійснюється допит особи, яка викликана для давання показань як свідок, вона користується практично всіма процесуальними правами, передбаченими ч. 1 ст. 66 КПК. На відміну від допитаної особи, свідок, який викликається для допиту, тільки володіє відомостями про: кримінальне провадження, в рамках якого здійснюється виклик; процесуальний статус, в якому перебуває викликана особа; процесуальну дію (дії), для участі в якій викликається особа.

Це дає підстави визначити чітку і конкретну позицію щодо здійснення відбору зразків для експертизи в особи до її допиту як свідка – *цього робити не можна, оскільки в такому випадку свідок не має змоги належним чином використовувати належні йому права, передбачені ч. 1 ст. 66 КПК.*

Зазначена позиція знаходить своє певне підтвердження в Інформаційному листі апеляційного суду Кіровоградської області „Про деякі питання застосування положень Кримінального процесуального кодексу України під час судового провадження у першій інстанції”. На запитання „Чи можливо проводити відібрання біологічних зразків у особи, процесуальний статус якої не визначено згідно з КПК?” суд у своєму листі зазначив: *„Відповідно до ч. 3 ст. 245 КПК біологічні зразки для проведення експертизи відбираються за правилами, установленими для проведення освідування особи (ст. 241 КПК). Звертаючись до положення ч. 1 ст. 241 КПК, слідчий, прокурор здійснює освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого. Тобто з викладеного слідує, що відібрання біологічних зразків для експертизи можливе в осіб, які перебувають у процесуальному статусі підозрюваного (ст. 42 КПК), потерпілого (ст. 55 КПК), свідка (ст. 65 КПК)”.*

Ядловська Ольга Степанівна
викладач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат історичних наук

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТІВ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОСТІ

Особливу роль у правовому житті суспільства відіграє формування політичної культури юристів, перед якими постає питання інтелектуального осмислення історичної та політичної долі українського народу. Свідоме засвоєння та критичний аналіз таких знань стає запорукою реалістичного й

об'єктивного розуміння сучасних процесів, формує основу політико-правової культури, а в подальшому допоможе юристу здійснити багатоаспектний культурологічний вимір політичної ситуації в країні. Останнє, в свою чергу, сприятиме провадженню толерантного та об'єктивного діалогу щодо питань політичної культури в діяльності представників правої сфери, адже при виконанні службових обов'язків юрист так чи інакше вступає в політичні відносини, у діалог з представниками громадськості.

Політична культура – це сукупність типових, відносно сталих знань, уявлень, настанов, переконань, цінностей, орієнтацій, зразків поведінки, яка склалася внаслідок історичного досвіду попередніх генерацій національної (соціальної) спільноти, транслюється від покоління до покоління, але має істотний трансформаційний потенціал та виявляється в діяльності суб'єктів політичного процесу та функціонуванні політичних інститутів [1, с. 196].

Сучасні тенденції розвитку правової соціальної української державності вказують на особливу роль впливу юриста на політичну сферу і, у свою чергу, впливу політичної сфери на право. Сутність участі юриста у політичній діяльності залежить, насамперед, від його конкретних службово-функціональних обов'язків, а поза межами його професійних дій, більшою мірою, – від особистісної політичної культури юриста. Разом з цим недостатній рівень професійно-політичної культури може спричинити ситуацію, коли юридичний конфлікт переростає в загальнодержавну політичну кризу і ставить суспільство на межу вибору [2, с. 4].

В сучасних умовах особливе значення для життєдіяльності соціуму має рівень юристів (зокрема, правоохоронців) – як суто професійний (теоретичний і прикладний), так і рівень світоглядної підготовки. Цінності та уявлення, які визначають світогляд людини, покликаної стояти на варті правопорядку в державі, не повинні залишитися поза увагою вчених, відповідальних за розробку концептуальних засад реформування системи освіти та реалізацію цих ідей, оскільки здатність молодого фахівця бути правознавцем і правозастосовником (а не лише суто законознавцем і формалістом-виконавцем буквально інтерпретованих норм, який не здатний відрізнити правовий закон від його замітника, законного неправу, «правового сурогату») прямо впливає на зміст юридичної діяльності, її відповідність основним принципам права [3, с. 182].

Також важливою ланкою в діяльності юриста виступає здатність кожного виробити політичний імунітет проти деформації почуттів та переконань, які стають причиною неправильного, а то й фальшивого тлумачення політичного становища в Україні. Необхідно опанувати основи політичної історії України; свідомо засвоювати і критично осмислювати історичні та сучасні політичні ситуації; сприяти розвитку соціальної пам'яті у питаннях політики, ставленні до власної історії, політичної практики та боротьби [4, с. 12]. Слід підкреслити, що становлення широкого спектру партій та громадсько-політичних (й інших) організацій, розвиток загальнодержавних інститутів

влади та місцевих адміністративних органів, впровадження демократичного волевиявлення громадян засобами виборів вимагає від юриста опанування знань стосовно діяльності політичних партій, їх ідейних настанов, обґрунтованих у програмних вимогах, передвиборчих кампаніях. Високий рівень політичної культури дозволить юристу ефективно впливати на стан правопорядку, здійснюючи позитивні зрушення в суспільстві.

Правова культура юриста вбачається в критичному, творчому осмисленні правових норм, законів, правових явищ з огляду на їх гуманістичний, демократичний і моральний зміст. З розвитком сучасного суспільства, здійсненням великих перетворень у різноманітних сферах людської діяльності (соціальної, економічної, політичної, духовної) природно відбуваються і певні зміни в юриспруденції, самому характері юридичної діяльності, спеціалізації правової практики. На макрорівні це стихійний вплив на особу юриста всіх умов соціального середовища, що можуть бути відзначені як позитивні та негативні чинники впливу, походження яких пов'язано насамперед з правовою та політичною системами. На макрорівні цей процес відбувається як цілеспрямована та організована діяльність, метою якої є досягнення високого рівня професійної культури юриста [5, с. 213].

Таким чином, перед юристами висувається вимога свідомо засвоювати і критично осмислювати історичні та політичні явища. В цьому сенсі політична культура виступає суспільним процесом та вимагає від громадян інтелектуального сприйняття й розуміння історичних надбань народу. З осмисленням минулого стає можливим комплексно оцінити та розвивати політико-культурний аспект громадянського суспільства та держави на сучасному етапі. Високий рівень політичної культури юриста – нагальна вимога сьогодення, оскільки саме від фахівців права залежить успішне розв'язання актуальних проблем державотворчого процесу.

Література

1. Поліщук І.О. Політична культура: дефініція, структура та функції / І. О. Поліщук // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2013. – № 3. – С. 194-196 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_3_29.
2. Ануфрієнко О.А. Професійно-політична культура юриста (філософсько-правовий аналіз) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 «Філософія права» / О.А. Ануфрієнко.– К., 2007. – 18 с.
3. Павлишин О. Українська політико-правова міфологія в контексті семіотичного аналізу феноменів вітчизняної популярної культури / О. Павлишин // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 8. – С.181-183 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2012_8_57.
4. Юридична деонтологія : підручник. – Вид. 2-е, перероб. і доп. – К. : Атіка, 2003. – 320 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bukvasha.ru/book/244435>.
5. Мануйлов Є.М. Правова культура юриста як основа його професіоналізму / Є.М. Мануйлов // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2013. – № 3. – С. 211-213 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_3_37.